Landbrukspolitikken blir aldri ferdig…

Nasjonale og internasjonale rammevilkår for norsk jordbruk

Jordbruksmelding 2016 – 2021

- Landbrukspolitikken blir aldri ferdig..
- Stortinget fastsetter landbrukspolitikk på flere måter:
  - Behandling av lovsaker – veldig langsiktige rammevilkår
  - Behandling av Meldinger – langsiktig retning og rammevilkår
  - Behandling av Jordbruksoppgjør – kortsiktig gjennomføring
- En god Landbruksmelding skal balansere:
  - Klare prinsippielle / politiske føringer for utviklingen neste 10 år
  - Konkrete og kontrollerbare gjennomføringsplaner – tiltak
- Regjeringen har alltid førsteutspillet
- Nortura er en viktig aktør og stemme

Nortura
- fra råvarer til merkevarer

Hvilke oppgaver skal norsk landbruk ha?

- Produsere mat i et omfang som dekker etterspørselen etter norskproduserte matvarer
- Produsere fellesgoder som bosetting, sysselsetting og verdiskaping, kulturlandskap og andre kulturverdier
- Produksjonen skal sikre miljømessig bærekraftig bruk og forvaltning av landets arealressurser

Forutsetninger for at jordbruket skal kunne løse oppgavene:

- Næringen sikres økonomisk og sosial bærekraft
- Virkemiddelbruk som sikrer produksjon i hele landet
- En velfungerende og trygg matvarekjede fra jord til bord

Nortura
- fra råvarer til merkevarer

Om Matsikkerhet:

- Nortura støtter ambisjonen om økt matsikkerhet :
  - Norske råvareprodusenter og norsk matindustri skal dekke etterspørselen etter matvarer som naturlig kan produseres i Norge
  - Et aktivt landbruk over hele landet
  - Et velfungerende importvern
  - En økonomisk og sosialt bærekraftig næring
  - En velfungerende matvarekjede
  - En trygg matvarekjede fra jord til bord

Nortura
- fra råvarer til merkevarer

Et bærekraftig jordbruk

Nortura vil arbeide for at aktivitetene i hele varekjeden skal være bærekraftige, både **økonomisk, sosialt og miljømessig**

Nortura
- fra råvarer til merkevarer

Om klimagassutslipp og reduksjonspotensial

Klimagassutslipp, prosentvis andel SSB 2014

	1990	2014	Endring i %
Jordbruk	5,5 (10,6 %)	4,7 (8,7 %)	- 15,1
Olje og gass	7,7 (14,8 %)	14,7 (27,0 %)	+ 90,8
Veitrafikk	7,8 (15,0 %)	10,2 (19,0 %)	+ 31,0

Endringer i norske utslipp fra sektorene jordbruk, olje og gass og veitrafikk

Nortura
- fra råvarer til merkevarer

En miljømessig bærekraftig matproduksjon

- Biologisk mangfold og kulturminne
  - Punktinnsats og bevaring gjennom bruk
  - Beiting og **ekstensivering**
- Utslipp til vassdrag og kyst : P og N (25 - 30% av utslipp)
  - Dyretetthet – spredeareal / biogassproduksjon
  - Agronomi / spredningspraksis gjødsel, kantvegetasjon mm
  - Åkerbruk (korn og grønnsaker) – monokultur, pløyepraksis
- Utslipp til luft : N_2O, CH_4 og CO_2 (8 - 9 % av totale GHG)
  - Drenering (men ikke av myr) og beiterydding: **Økte avlinger/daa**
  - Lagring og bruk / spredning av gjødsel / husdyrgjødsel
  - **Intensivering** av husdyrproduksjonen – fôringspraksis / fôrseddel
  - Energieffektivisering – fossilt brensel / biobrensel

Nortura
- fra råvarer til merkevarer

Økonomisk bærekraft - forutsetning nr. 1

Nortura
- fra råvarer til merkevarer

Produksjonsvolum – en gitt eller skapt størrelse?

Nortura
- fra råvarer til merkevarer

Meat consumption per capita 2005-2014 (cwe)

Nortura
- fra råvarer til merkevarer

Kjøttforbruk per person FAO 2007 – 2009 CWE

Nortura
- fra råvarer til merkevarer

Figur 2. **Årlig prosentvis befolkningsvekst i Norge og EU. Registrert og framskrevet til 2080**

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Eurostat.

Nortura
- fra råvarer til merkevarer

Utvikling av produksjon og engrossalg for storfe/kalv siden 1996

	96	97	98	99	00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13	14	15*	16*
Engr.salg	89	88	91	92	92	91	90	92	93	91	91	96	97	91	91	94	97	97	94	102	102
Produksjon	85	88	91	95	90	85	85	85	86	87	87	84	86	84	83	81	78	83	78	79	81

Nortura
- fra råvarer til merkevarer

Storfekjøtt – stort potensiale for økt verdiskaping

- Rekordstor import av storfekjøtt til graslandet Norge
- Melkekua er bærebjelken i storfekjøttproduksjonen
- Store endringer – krevende å opprettholde grasarealene
- Økt storfekjøttproduksjon er eneste realistiske mulighet for å utnytte jordbruksarealene til matproduksjon
- Potensiale for økt verdiskaping på 750 millioner kr i året
- **Nortura forventer at Landbruksmeldinga vil inneholde en tydelig strategi og kraftfulle tiltak for økt norsk storfekjøttproduksjon**

Nortura
- fra råvarer til merkevarer

Investeringsvirkemidler blir viktigere framover for å sikre arealbruk i hele landet, ønskelig produksjonsomfang og variert bruksstruktur

Nortura
- fra råvarer til merkevarer

Jordbrukets inntekter (2014): 41,8 mrd. kr

Nortura
- fra råvarer til merkevarer

Kjøtt og egg er jordbrukets største verdiskaper

BFJ Totalkalkylen : Registrerte regnskap
Produktverdi 2014

Nortura
- fra råvarer til merkevarer

Rommet for norsk prisdannelse

Produkt	Norsk pris kr per kg	Norsk pris = 100	EU/VM-pris 2011- 13 * i % av norsk		Anvendt toll i % el. kr/kg EU el. GSP**		Importpris + toll i % av norsk pris. Tall > 100 gir prisvern		ALTERNATIVET vist i % av norsk pris. Tall > 100 gir prisvern	
Storfe skrotter	57,50	100	EU	62	EU	32,28 kr	Krone	118	Prosent	275
Storfe indrefilet		100	GSP	46	GSP	310 %	Prosent	180	Krone	79
Svin, skrotter	32,34	100	EU	42	EU	24,64 kr	Krone	118	Prosent	193
Svin, indrefilet		100	EU	27	EU	64,96 kr	Krone	79	Prosent	134
Lam skrotter	70,50	100	EU	68	EU	429 %	Prosent	357	Krone	114
Lammelår		100	GSP	47	GSP	76,74 kr	Krone	120	Prosent	224
Kyllingfilet fryst		100	GSP	16	GSP	60,05 kr	Krone	71	Prosent	62
Kyllingfilet fersk		100	EU	23	EU	101,63 kr	Krone	120	Prosent	120
Konsumegg		100	EU	49	EU	12,59 kr	Krone	119	Prosent	183

Svekket importvern betyr at framtidig prisutvikling på norske matvarer må skje i samsvar med prisutviklingen i nabomarkeder / verdensmarkedet

Nortura
- fra råvarer til merkevarer

Budsjettstøtten må minimum justeres for pris- og kostnadsvekst

Nortura
- fra råvarer til merkevarer

Kostnadsfordeling i norsk jordbruk. BFJ 2014

Nortura
- fra råvarer til merkevarer

Grovfôr i Norge

Nortura
- fra råvarer til merkevarer

Fôrproduksjon – en nøkkel i jordbrukspolitikken

Nortura
- fra råvarer til merkevarer

Fôrproduksjon – en nøkkel i jordbrukspolitikken

- Om lag 90 prosent av jordbruksarealet brukes til fôr
- En helkjedeorientert fôrpolitikk er nøkkelen til at norsk mat hovedsakelig kan produseres på norske ressurser:
  - **Øke norsk grovfôrproduksjon totalt**
  - **Redusere grovfôrkostnaden**
  - **Innrette fôrkornproduksjonen slik at den bidrar til økonomisk bærekraftige husdyrproduksjoner**
- Krever god agronomi og vedlikehold av jord og beiter
- Krever kostnadseffektiv drift og nye modeller for arbeidsdeling
- Krever målrettet / endret bruk av budsjettstøtte

Nortura
- fra råvarer til merkevarer

Dramatiske endringar i mjølkeproduksjonen på 15 år

- Stor auke i produksjon per bruk og per ku
- Robot-tilpassa struktur
- Langt færre bruk
- Attverande mjølkebruk ikkje bruk for / ikkje mulighet for å driva alt «ledig» grovfôrareal
- «Billig» kraftfôr har ikkje vore drivaren i utviklinga i mjølkeproduksjonen

Nortura
- fra råvarer til merkevarer

Mjølkekua er viktigaste endringskraft – Løysinga ligg hos Ammekua (og Mjølkekua)

Mjølkeproduksjonen har endra seg dramatisk på 15 år og Ammekua har i (for) liten grad erstatta mjølkekua

1. Resultat: Reduksjon av grasareal i aktiv drift
2. Resultat: Meir intensiv / effektiv drift på attverande bruk
3. Resultat: Høgare kraftfôrandel ved høgare yting per ku

- Løysing 1: Storstilt etablering av ammeku er viktigaste tiltak for å sikra full utnytting av gras- og beiteareala i distrikta for framtida
- Løysing 2: Sikra fornying av 25-kyrsbruka
- Slag i lufta: Auka kraftfôrprisar vil neppe ha effekt på strukturutviklinga i mjølkeproduksjonen, men kanskje ein moderat effekt på utviklinga i yting per ku

Nortura
- fra råvarer til merkevarer

Korleis nå måla om :
Auka matproduksjon, Aktivt landbruk i heile landet og Redusert klimaavtrykk

Potensialet for auka produksjon 2016 - 2020

- **Storfekjøtt** +++++: Auka produksjonen med minst 10 000 t
- Sau/lam +÷ : Markedet i balanse, lite rom for vekst
- Mjølk : ++ Ost/yoghurt , ÷÷÷Osteeksport, i sum lite potensiale

Hovudstrategiar for å nå måla:

1. Sikra økonomisk bærekraft i mjølke- og kjøttproduksjonen
    - Grovfôrproduksjonen må auka pga. auke i storfekjøttproduksjonen
    - Redusera fôrkostnaden i mjølke- og kjøttproduksjonen
2. Auka grovfôropptaket i mjølke- og kjøttproduksjonen
    - Auka kraftfôrkostnaden for å redusera kraftfôrforbruket ?
    - Redusera grovfôrkostnaden per fôreining
    - Hausta meir gras utanfor dyrka mark (beiting)

Nortura
- fra råvarer til merkevarer

Lett å gjera kraftfôret dyrare – konsekvensar?

Kraftfôr kan gjerast dyrare ved å auka kornprisen, redusera prisnedskrivinga eller innføra ei avgift på alt kraftfôr

Konsekvensar:

- Vil betra byteforholdet mellom grovfôr og kraftfôr, og gjera det relativt meir lønsamt å bruka meir grovfôr (viss ein har)
- MEN auka kraftfôrkostnad vil :
  - Auka kostnadane i kraftfôrbaserte produksjonar. Utan særleg rom for auka prisar, vil det over tid truga norsk produksjon
  - Auka kostnadane i grovfôrbaserte produksjonar, mest i område med full grovfôrutnytting og lite tilgang på meir areal
  - I dei beste dyrkingsområda vil krossing / heimemaling og heilsæd vera eit godt / betre alternativ til innkjøpt kraftfôr

Nortura
- fra råvarer til merkevarer

Balansen mellom grovfôr og kraftfôr

Storfe og sau:

- Har den unike evna at dei kan omskapa gras til mat, og dermed gjera matproduksjon mogleg i graslandet Norge
- Er ikkje så effektive i å omskapa konsentrert fôr / kraftfôr til mat som laks, fjørfe og svin
- Drøvtyggjarar kan leva på berre grovfôr
- Konsentrert fôr / kraftfôr er eit viktig tilleggsfôr både i mjølke- og kjøttproduksjonen
- Kraftfôr har positiv effekt på avdrått og tilvekst, og reduserer dermed klimaavtrykket per kg / l produsert
- Ein ideell fôrseddel til storfe og sau:
  - Fri tilgang til grovfôr av god kvalitet
  - Konsentrert fôr / kraftfôr som tilleggsfôr

Nortura
- fra råvarer til merkevarer

Korleis: Auka grovfôrproduksjonen og Redusera grovfôrkostnaden

- Produsera meir grovfôr i takt med auka storfekjøttproduksjon
  - Større produksjon per daa
  - Halda dyrka mark i drift
  - Auka beiting utanom dyrka mark
  - Skifta ut korn med gras i marginale kornområde
  - Nydyrking

- Produsera meir grovfôr per daa
  - God agronomi og god drift
    - Korrekt gjødsling
    - Fornying av grasdekke og godt såfrø
    - Plantevern og haustepraksis
  - God drenering

Nortura
- fra råvarer til merkevarer

Aktuelle landbrukspolitiske tiltak

- Målretta tilskota for å stimulera grovfôrproduksjon/-opptak ved å leggja meir vekt på areal og grovfôrproduksjon / grovfôropptak enn på produsert mengde mjølk og kjøtt
    - Auka vekt på beiting / dyr på beite (mordyr / dyretillegg)
    - Auka ramme til beitebruk og utvida formålet for tilskot
        - Rydding og stell av beite
        - Gjerdehald / organisert beitebruk
    - Auka tilskot til grøfting
    - Auka vekt på arealtilskot, også for overflatedyrka beite
- Finansiering ved å auka og/eller omdisponera innanfor:
    - Ramma for regionale miljøtiltak
    - Ramma for pristilskot
    - Andre postar

Nortura
- fra råvarer til merkevarer

WTO og andre handelsforhandlinger

- Oppstart i Doha i 2001
- Resultater i 2004 og 2008, men likevel ikke i mål
- Ministermøte i Kenya i desember 2015
  - Doha-mandatet forlatt som pakkeløsning (single undertaking)
  - WTO skal arbeide videre med mandat for økt verdenshandel
  - Enighet på området Eksportkonkurranse
    - Bortfall av eksportstøtte innen utgangen av 2020
- Hva skjer med internasjonale handelsforhandlinger?
  - «Like-minded countries» inngår avtaler under WTO-paraplyen
  - Mega-multi handelsavtaler (TPP og TTIP) «gjør jobben»
  - Klima og økt matsikkerhet klatrer på prioriteringslisten
  - Utviklingsland versus «utviklingsland» (India, Afrika SSA, Kina)
  - Migrasjonsbølge og endringer i det politiske landskapet skaper mer motstand mot globalisering og frihandel

Nortura
- fra råvarer til merkevarer

Utvikling i nasjonal støtte til norsk jordbruk, målt mot reduksjonsforpliktelsene i GATT/WTO-avtalen

Gul støtte til jordbruket og produktspesifikke tak i 2013

Produkt	Gul støtte (AMS)	Produktspesifikk tak (1995 – 2000)
Hvete	369,9	397,3
Bygg	773,9	691,1
Havre	317,5	370,8
Rug	23,1	
Oljefrø	24,9	
Geitemelk	124,8	
Melk	5184,8	3738,2
Svin	2041,3	1481,6
Sau	666,3	888,1
Egg	303,5	321,7
Poteter	44,5	138,9
Totalt	9874,5	

”videre reduksjoner i handelshindringene skal skje på gjensidig fordelaktig basis”

Nortura
- fra råvarer til merkevarer

Norge har stort sett defensive interesser

- Økte importkvoter betyr:
  - **Varig** reduksjon av de norske produksjonsmåla
  - **Varig** bortfall av produksjonsinntekter/muligheter for den jordbruksbaserte verdikjeden (bonde/industri)
  - Tilsvarende reduksjon i behovet for **norske jordbruksressurser**
  - Tilsvarende reduksjon i behovet for **industriell kapasitet**

- Importkanalene kan gå direkte til / styres av handelen
  - Kan bety varig svekkelse av den landbruksbaserte varekjeden
  - Kan forstyrre den nasjonale prisdannelsen

- Norge har også tollfrie kvoter, men de er lite brukt
  - Sau/lam/geit 300 t, Spekeskinke 200 t, Pølser 300 t

Nortura
- fra råvarer til merkevarer

Hva nye kvoter (1000 t) i vår sektor vil bety av tap for den landbruksbaserte verdikjeden:

Eksempel 1000 tonn i ny kvote	Verdiskaping Bonde (mill kr)	Verdiskaping Industri (mill kr)	Verdiskaping Verdikjede Kap. nåverdi (mill kr)	Antall dyr	Årsverk i Jordbruket	Areal daa
Storfe/kalv Ammeku tung rase	40	11	1 275	3 600	137	38 400
Sau/lam	39	22	1 525	53 500	315	36 000
Gris (kombi)	23	6	725	13 000	6	5 000
Egg	14	4	470	47 600	5	3 000
Kylling	20	9	725	830 000	3	2 000

Nortura
- fra råvarer til merkevarer

MÅL: Bygge opp under norsk forhandlingsstyrke

- Nortura skal:

  1. Forsyne norske forhandlere med faktaopplysninger og troverdige framtidsvurderinger som skal underbygge og styrke norske interesser i forhandlingene med EU

  2. Belyse konsekvenser av å gi etter for kvotekrav
     - **Verdibasert** vurdering – tap av framtidige produksjonsmuligheter
     - **Markedsbasert** vurdering – om kvoter straks, eller om 10 år, vil skape alvorlige markedsforstyrrelser, avhengig av :
       - **Produksjonsutvikling**
       - **Forbruksutvikling**

  3. Ved behov gi råd til oppsetting av en prioritert forsakingsliste
- EU kan ikke prioriteres foran utviklingsland hvis Norge vil vurdere å etablere nye tollfrie kvoter

Nortura
- fra råvarer til merkevarer

European Commission

The Transatlantic Trade and Investment Patnership (TTIP)

1. Market access
   - Removing custom duties on goods and restriction on services
   - Gaining better access to public markets
   - Making it easier to invest

2. Improved regulatory coherence and cooperation by dismantling unnecessary regulatory barriers such as bureaucratic duplication of effort

3. Improved cooperation when it comes to setting international standards

Nortura
- fra råvarer til merkevarer

European Commission

EU-US TTIP: update (1)

- 12 Rounds took place, latest in February 2016 in Brussels
- European agricultural model and EU domestic policy preferences (GMOs, hormones) not negotiable under TTIP
- TTIP will not lead to complete liberalization of trade in agriculture
  - not possible for most sensitive agricultural sectors (e.g. meats)
- Parallelism between various areas key: market access (tariff aspects, non-tariff issues, procurement and services), regulatory issues and rules, including geographical indications (GIs)

Agriculture and Rural Development

Nortura
- fra råvarer til merkevarer

European Commission

EU-US TTIP: update (2)

- October 2015 tariff offer foresees liberalisation of 97% of tariff lines, for both sides
- In EU offer, remaining 3% all about agriculture
- EU offensive interests in tariffs: dairy, processed meat products, sugar confectionery, chocolate or olive oil
- US tariffs already low on average. Non-tariff barriers of regulatory nature, also in SPS area, substantially hinder trade
- On GIs, US showing unwillingness to move towards EU requests
- Prospect: political commitment towards ambitious, balanced, outcome, respectful of the sovereign rights of both parties

Agriculture and Rural Development

Nortura
- fra råvarer til merkevarer

Norsk tollvern i 2008

- Norge har 1061 toll-linjer på landbruksvarer
- Mjølk har 21 linjer, alle over 200%
- Kjøtt og egg har 63, dei fleste over 300%
- Ca 500 toll-linjer er på 35 % eller mindre. Dette gjeld varer me ikkje produserer sjølv
- Norge har notifisert både krone- og prosenttoll. Viktig ved svingande VM-prisar
- Vm-pris + norsk toll = norsk maksimalpris i praksis

Nortura
- fra råvarer til merkevarer